

۱۲۶۸۰۱۲

دوره جدید

حقوق بازرگانی

ورشکستگی

جلد اول

توقف، ابطال معاملات، قرارداد ارفاقی، تصفیه و اعاده اعتبار

جلد دوم

بازسازی بنگاه‌های اقتصادی بحران زده

جلد سوم

ورشکستگی فراوانی

تألیف:

دکتر محمد صفوی

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	: صقری، محمد، ۱۳۳۱ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: ورشکستگی .../تالیف محمد صقری.
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۳ ج. در یک مجلد. (۷۱۲ ص.).: نمونه.
شابک	: 978-622-225-776-7
یادداشت	: بالای عنوان: دوره جدید حقوق بازرگانی.
عنوان دیگر	: حقوق بازرگانی ورشکستگی (جلد اول، دوم و سوم).
موضوع	: حقوق تجارت — ایران Commercial law -- Iran ورشکستگی — ایران Bankruptcy -- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۹۴۲KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۷۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۷۱۱۴۰۵
اطلاعات رکورد	: فیبا
کتابشناسی	

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
میراث حقوق را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

حقوق بازرگانی ورشکستگی (جلد اول، دوم و سوم)

تألیف: دکتر محمد صقری

انتشارات مجد

چاپ اول : ۱۴۰۱ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجد» است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۷۷۶-۷

ISBN: 978-622-225-776-7

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdpub.ir

E- mail: info@majdpub.ir

صفحه رسمی انتشارات مجد در اینستاگرام: majdlaw

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست گزیده مندرجات (جلد اول)

۹.....	پیشگفتار دوره‌ی جدید
۱۱.....	پیشگفتار (چاپ اول از جلد اول)
۱۳.....	(۱ تا ۲۱) مقدمه عمومی
۳۸.....	(۲۲ تا ۷۰) بخش نخست : شرایط صدور حکم ورشکستگی
۳۸.....	فصل اول: بدهکار مشمول
۶۰.....	فصل دوم : توقف پرداختها
۹۱.....	(۷۱ تا ۹۳) بخش دوم : ابعاد قضایی ورشکستگی
۹۱.....	فصل اول : صلاحیت رسیدگی به ورشکستگی
۹۸.....	فصل دوم : صدور حکم ورشکستگی
۱۱۵.....	فصل سوم : اجرای حکم ورشکستگی
۱۳۰.....	(۹۴ تا ۱۲۵) بخش سوم : دعوی جمعی ورشکستگی
۱۳۱.....	فصل اول: ماهیت هیئت گرمایی
۱۴۲.....	فصل دوم: بستانکاران و هیئت گرمایی
۱۶۴.....	فصل سوم : تعلیق تعقیبات شخصی
۱۸۴.....	(۱۲۶ تا ۱۴۶) بخش چهارم : اصل برابری بستانکاران
۱۸۴.....	فصل اول: تحلیل قاعده برابری
۱۹۱.....	فصل دوم : زمینه‌های برابری و نابرابری
۲۱۱.....	(۱۴۷ تا ۱۵۱) بخش پنجم : توقیف اموال ورشکسته
۲۱۱.....	فصل اول : سلب اختیار ورشکسته از اموال خود
۲۱۷.....	فصل دوم : اختیارات اداره یا مدیر تصفیه

(۱۵۲ تا ۱۸۳) بخش ششم : احیاء اموال ورشکسته ۲۲۱

فصل اول: دعاوی راجع به ابطال و فسخ اعمال حقوقی

قبل از حکم ورشکستگی..... ۲۲۲

فصل دوم: تعقیبات راجع به وصول مطالبات و استرداد امانات ۲۶۷

(۱۸۴ تا ۲۱۳) بخش هفتم : راه حل‌های قانونی ۲۷۶

فصل اول: قرارداد ارفاقی..... ۲۷۶

فصل دوم: فروش و تقسیم..... ۳۰۶

(۲۱۴ تا ۲۱۹) بخش هشتم : اعاده اعتبار ۳۳۰

فصل اول: جنبه‌های ماهوی ۳۳۱

فصل دوم: جنبه‌های شکلی ۳۳۶

(۲۲۰ تا ۲۵۲) بخش نهم : تأسیسات بزرگ حقوقی در قلمرو حقوق ورشکستگی... ۳۳۹

فصل اول: شرکتهای تجاری در قلمرو حقوق ورشکستگی ۳۳۹

فصل دوم: اسناد تجاری در قلمرو حقوق ورشکستگی ۳۵۱

فصل سوم : جرایم علیه اموال در قلمرو حقوق ورشکستگی ۳۷۰

پیشگفتار دوره‌ی جدید

نهاد افلاس با شاخصه‌های سنتی به عصر دیگری تعلق دارد. به نظر می‌رسد، در صورتی که تغییرات لازم در آن ایجاد شود، می‌تواند امروزه به عنوان نهاد «ورشکستگی مدنی» اشخاص حقیقی و حقوقی عادی جهت حمایت از مالباختگان مورد استفاده واقع گردد؛ ناتوانی از تأدیه دین حال در عوض کسر دارائی نسبت به بدهی، پیش‌بینی اعسار بدهکار با امکان تقسیط دیون در کنار افلاس به معنای جمع‌آوری، تقسیم اموال، ممنوعیت یا محدودیت صدور چک و انجام معاملات غیرمنقول، امکان ممنوعیت خروج از کشور، نهاد اجرایی مناسب و ترتیبات ضروری دیگر.

اما در امر تجارت که با اقتصاد و صنعت ارتباط تنگاتنگ دارد، ورشکستگی ویژگی‌های جدیدی کسب نموده است. در این باره سابقه قانونگذاری معاصر ایران چنین نشان می‌دهد:

ماده ۴ حکم اول وزارتی مورخ ۳ جلدی ۱۳۳۶ نمره ۸۲۰۸، در اجرای نظامنامه پنجاه و پنج ماده‌ای مصوب هیأت وزرای عظام به تاریخ ۴ رجب ۱۳۳۴ هـ ق راجع به اعسار و ورشکستگی تجارتي مقرر می‌دارد: تجار نمی‌توانند به غیر ترتیب مذکور فوق (اعلام ورشکستگی در ماده ۲) ادعای افلاس نمایند. مگر این که در امور تجارتي خود نکسی مشاهده کرده و به عنوان اعسار از محکمه تجارت استدعا نمایند که طلبکاران آنها را احضار و قراری در اخذ مهلت و یا تقسیط قروض مدعی اعسار بدهند. بنابراین تاجر می‌توانست پیش از صدور حکم ورشکستگی به جهت پرداخت نکردن دین در سررسید در دادگاه تجارتي با بستانکاران توافق کرده و اختیار خویش را بر اموال تجدید نماید. پس در نظام نامه‌ی دوران مشروطیت دو آیین اعسار و ورشکستگی برای تجار در نظر گرفته شده بود، که می‌بایست متعاقباً با اصلاحات و الحاقات جهت تصویب قانون راجع به ورشکستگی به دارالشورای ملی می‌رفت.

متأسفانه پس از دوران مذکور دادگاه تجارتي منحل و دو آیین فوق مطابق کُد ناپلئون به یک آیین تبدیل گردد؛ ورشکستگی به صرف تأدیه نشدن دین در سررسید با امکان انعقاد قرارداد ارفاقی. در قوانین بعد از سال ۱۳۱۱ و به خصوص قانون حمایت صنعتی و جلوگیری از تعطیل کارخانه‌های کشور مصوب سال ۱۳۴۳ و لایحه نافرجام تصفیه فوری امور بازرگانان متوقف مورخ ۱۳۴۶، مقنن با هدف حفظ فعالیت اقتصادی و کسب و کار، و تمایز میان توقف (قابل نجات) و ورشکستگی (غیرقابل درمان) تلاش‌هایی پراکنده و

کمرنگ به عمل آورد که نتیجتاً توأم با موفقیت نبود. بدین لحاظ مقررات راجع به ورشکستگی به عنوان مجموعه‌ای غیرمنسجم و ناکارآمد ارقام آماری ناچیزی نشان داد و در سنوات بعد از انقلاب اسلامی موجب سوءاستفاده‌های ابزاری بسیار شد. در این شرایط، برای نمونه کمیسیون بحران اصل ۱۳۸ ق.ا. مورخ ۱۳۷۷، عمدتاً برای اخذ وام جهت واحدهای تولیدی مشکldار منظور گردید؛ اما جهت تأدیه بدهی‌های معوق برنامه‌ای نداشت.

بی‌شک به جهت افزایش مخاطبان قانونی و بحران اقتصادی شاهد افزایش بی‌سابقه‌ی آمار ورشکستگی خواهیم بود. اما با توجه به این که در بسیاری موارد قرارداد ارفاقی به علت نپرداختن اقساط بدهی‌ها به فسخ آن می‌انجامد، می‌توان نتیجه گرفت که سازش دیر هنگام بستانکاران و بدهکار ورشکستیه ثمربخش نیست. لذا در حالت ادامه‌ی توقف اعلام به هنگام آن می‌تواند منتج به قرارداد ارفاقی موفقیت‌آمیز باشد. پس ورشکستگی به جهت دیون انباشته، ولو با امضای این قرارداد، اقبالی برای ادامه‌ی حیات بنگاه اقتصادی به همراه ندارد.

باری، در عرصه حقوق ورشکستگی بجاست از زحمات مؤثر استادان محترمی چون جناب آقای محمد سلیمانی مستشار دیوان عالی کشور، که از سال ۱۳۷۴ تا سال ۱۳۸۹ به مدت ۱۵ سال مدیریت کل اداره تصفیه امور ورشکستگی را عهده‌دار بوده‌اند، و هم چنین جناب آقای سید جعفر قریشی کرانی، کارشناس قضایی اداره کل تصفیه بین سال‌های ۱۳۵۱ تا پایان سال ۱۳۹۸، که اکنون به عنوان ناظر بر فعالیت شرکت‌های ورشکسته انجام وظیفه می‌کنند، قدردانی شود. این بزرگواران، از مشارکت در اجلاس کمیسیون حقوق تجارت بین‌الملل سازمان ملل متحد برای تهیه قانون نمونه ورشکستگی گرفته تا نظارت بر احیای شرکت‌های بزرگ ورشکسته، عملاً گام‌های بلندی برداشته‌اند، که عمر با عزت و خدمات شان افزون باد.

در پایان، از مدیریت محترم انتشارات مجد، جناب آقای دکتر حسینی نیک و هم چنین سرکار خانم رحمانی و سرکار خانم یوسفی و همکاران دیگر که برای چاپ دوره جدید حقوق ورشکستگی، همراه با اصلاحات و الحاقات در رویه‌ها و آموزه‌ها، مساعدت فرمودند، صمیمانه سپاسگزاری می‌نماید.

محمد صقری

تهران - تیرماه ۱۴۰۰